

ANUL XV
Nr. 5 (509)
Simbătă
29 Ianuarie
1972
8 pagini
1 leu

Luceafărul

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Vocația unității

Dialectica societății noastre își alege cuvintele, expresiile și le radicalizează, investindu-le cu nelimitată putere formativă. Pragurile, nivelurile adevărului, morale tocmai prin puțința de a emancipa neconținutul spirital, de-al corecta în inima sa vie, ne acordă șansa unică a integrării legităților de ansamblu. Înaintarea în comunism este și sporul de civilizație cîștigat pînă la nuanță în cuvînt. Vorbind astfel, despre scriitor, îl numim exponentul societății, al patriei și al idealurilor ei, mod esențial deci de existență. El este în același timp și măsură, echilibru al liniilor de forță în direcția avansării, cu steaua ghimpată a cunoașterii înfiptă întotdeauna în punctul de maximă dinamicitate. De la ordinea numerică, reală, fulgerat către aceea mai vastă, tot mai vastă, a totalității numerice, scriitorul probează cu propriile sale resurse înalta postură. El este expresia intrinsecă a poporului său. A fi tu însuși și în același timp toți ceilalți laolaltă nu este ticul verbal, mania unei profesii, fie ea oricît de savantă, ci îndreptățirea fundamental comunistă de a produce și înstăpîni istorie. Simțul născut să surprindă adierea absolutului de nesuportat pentru un singur ins, îl întregeste fericit și-l ridică mai ager în lume dacă în el s-au acordat o secundă (adică o veșnicie) gîndurile și sentimentele celor douăzeci de milioane.

Nu poți începe transcrierea unei opere integrale decât după un anume timp de reculegere, de retragere liniștită în tine însuși, la umbra de lumină a izvoarelor primordiale. Umili meșteșugari de țară și geniu cunoșteau bine această purificare întru materie și spirit. Lemnul, sticla și piatra, neîntinate, înfloreau în continuitatea actului inițial. Cînd un popor întreg se urnește, porcede la desăvîrșirea unei formidabile opere sociale, în care sperăm și credem a fi justificarea de glorie a națiunii române, conform tradiției sale structurale, vitalizată de memorii, el se adună în centrul rădăcinilor sale, la piatra cea scumpă de foc și nădejde, la marea potcoavă purtătoare de noroc a gravitației acestor meleaguri. Timpul său de reculegere, desprins din chiar activitatea sa, odihnindu-se numai în mișcarea liniară dar ascensională, este vocația unității sale. Noi am avut dintr-o dată această vocație. Dar niciodată mai mult decât astăzi, sensul ei nu a fost mai ferm, contaminat de nobile justeții naționale și internaționale, mai lucid și realist, capabil de generoase răspunsuri la problemele veacului. Purificarea întru materie și spirit, ea însăși o operă de anvergură neîntîlnită, pune bazele unui viitor de pe acum resimțit drept cel mai temeinic, mai durabil. Bătălia pentru instaurarea eticii comuniste, în adîncimea tuturor planurilor, de purificare a relațiilor dintre oameni, stăpînind, direcționînd prin gînd dezvoltarea tuturor bunurilor, ne aporie firesc de societatea rîvnită. Reconstrucția morală, mai mult decât necesitate, anunță, prevede și atinge cu un virf de aripă îndelung pomenuitului, și nu întîmplător în ultima vreme, imperiu al libertății.

Sîntem solidari, dintr-o nestrămătată vocație a unității, cu destinele patriei noastre, îndatorați față de noi însine, de ideea partinică de guvernămînt, emanație a colectivității conștiente. Forța unei unități adevărate este controlabilă după reflexele ei, intervenind la timp în mecanisme istorice. Numai o țară unită în ființa ei deplină putea să-și propună și să realizeze programul de existență spirituală în care noi ne-am angajat. Numai ea, instaurată intim în gîndirea conducătorilor noștri, le furnizează acel patos conținut, de substanță și luciditate vizionară, acea greutate activă a cuvintelor, de neînălțurat, prin perspicacitatea lor, recunoscută în perimetrul arenei mondiale. Scriitorul trăiește toate aceste adevăruri plenar. Sînt și vor fi ale lui. Omul din el își controlează permanent emoția. Alegerea s-a fixat în străfunduri. Dacă am putea face din aceste două cuvinte: om și scriitor, unul singur, reprezentarea noțională ar fi exactă. Dar uneori, cel mai adesea, cuvintele rămîn îndărătul faptelor, chemate de ele. Important însă este că înțelegem perfect ceea ce sîntem astăzi în lume.

Grigore HAGIU

Cenacul revistei „Luceafărul”

Martî 1 februarie a.c., ora 18,00, la Casa Scriitorilor din Calea Victoriei 115, are loc ședința de lucru a cenacului revistei noastre.

Vor citi poezie: Vasile Petre Fati și Pavel Pereș, iar proză Marius Tupan.

Recită poezie clasică și contemporană, actorii Marina și Mihai Velcescu.

IN ACEST NUMĂR:

Poeme de Maria Banuș
și Teodor Mazilu

De ce Dimitrie Anghel? —
de Georgeta Horodincă

CINTEC PENTRU MAMINA — Desen de FLORIN PUCA

Nichita Stănescu: „Ciuleandra”

I
Cai am văzut galopînd
pe coarne de melc ca pe iarba!
Pe un miraj de coarne de melc,
pe un gazon vătător de coarne de melc.

Ah, iar sînt frumos la vedere!
Iar m-a părăsit umilînța trupului,
iar îmi cade de sub sprinceană,
peste suris
umbra steii polare!

Mă voi avîrzi ca la șapte-spre-zece
ani
pe spate, cu spinarea înnopoi
peste miriștea aceasta
de coarne de melc!

Cai grațioși levitînd
cu potcoava pe iarba de coarne
de melc
trec astăzi spre ieri
și de ieri inspire ieri, vin la mine
să-mi mănînce uritul, să-mi pască
albăstrimea cerească!

II
Lucrează timpul pentru mine
secunde de sîdel și de carne,
moluște pietrificînd
în crivățul cu țevă de tun
Se string iubitele mele
în brațele altora ca în
spinzurători, —
ploi neplouate și ouă
fără pui!

Nimeni n-a vrut să mă spele, —
decît vrăbiile cu stridentul lor
clăbuc

al neîntîmte...
Văzut-oti ce baie
și ce curăție
stă în spălarea cu praf!
Alege-s-ar piatra de piatră
și verdele alege-s-ar de frunză!
Nimic mai mult, eu, alina le zic
să fie ce sînt!

III
Dar voi dansatorilor, voi
care ați învățat a vă drege
mișcarea după numai inima mea
o, voi
lăsați-vă pasu-n țărînă
ca și cum ea v-ar fi trup de var
Tacere-n, mișcări; țaceți-vă
domnului,

ca să pot s-o aud pe Ileana,
pe Ileana cea mult Cosînzeana
ce calcă venind pe-al meu sînge,
pe dînsa ce zice cînd zic eu, că vine,
pe dînsa să o așteptăm.
Din ochiul albastru-verzui și al
mamii

ea vine, țaceți jucători!
Mai moale spre zori să ne fie
secunda acestei prelungi așteptări!

Țaceți, o să vină
Ileana și Multcosînzeana,
Răzîri ale voastre mirosuri
și verticalii țării

IV
Stană de piatră de mîncare,
țără și limbă uscată

tie-vă nemișcarea
pentru Ileana cea mult
Cosînzeana!
Pentru arătarea
cea ca alăptarea
din țîță de piatră
nedezverginată...
nici de respirare
și nici de privire...

V
A venit și-a trecut!
...ca simburile în alt fruct,
ca prezentul în trecut
ca vederea-n umere
ca treul în numere
ca iuțea din ardeul
și ca damful de din teul
altuia și altcuiva
Alteia slinte A!

VI
Două țire, două paie
țoaji Ciuleandra la bătaie!
Două paie, două țire
pîn' la nestîrșire...

N-a rămas cea așteptată
O!
S-a dus, i, îi, Ileana

O!
Dusu-s-a!

Dați-mi foc, să ardem noi
așteptarea de noroi,
țără nori de-asupra ei
cea albastră!

Dusu-s-a!
N-a rămas secunda-n oră
curcubeu-n ațar-n soră,
O!

VII
Repede, iute, fulger, U!
U, Uu, Uuu!
Mișcă tu, alegă tu
U! Uu! Uuu!

Calcă soare tu
pe spinarea robului
pe negrul
pămîntului,
peste șeaua calului
peste valea dealului
pe aripa păsării
ca pe coaja oului,
ca pe valul marmorei
ca pe ochiul melcului
mersul greu al calului
și al ducipalului!
U!

VIII
Am zis să stai, ca să vină.
Ea a venit și-a trecut.
Vă zic acum: nu mai stai,
Ea a trecut spre mine, spre
răspîmîine, —
așteptată de cel
ce nu s-a născut!

Minaji măi
hăi, hăiii!

Edgar PAPU

Valea soarelui

Oltul. Cînd rostesc acest nume de legendă, sufletul meu se tulbură și îngenuchează. Oltul e o pajură albastră, ridicîndu-se din munții așezați pe iazuri de aur, de sare și de fulgere ai României (cred cu inima că în izvoarele lui și-au spălat fața și și-au sfințit sceptorul toți voievozii acestui pămînt) ca să se arunce încercată de aroma brazilor, a ierburilor și a lemnului schimbat în pridvor sau arcuit în poduri, în Dunărea largă pe care plutesc diligente trase de pescăruși și de privighetori de apă. Așa cum numai Luna singură lustruiește și dă culoare de fruct în care fierb seve nepămîntene blocurilor de marmură, Oltul aprinde felinare cu flacăra magică în fiecare arbore din Țara Făgărașului, rotește galaxii de flori, la Cozia, lîngă mormîntul maicii Teofana și al lui Mircea cel Bătrîn, deschide, în nopți de primăvară, cînd mestecenii plutesc în alcooluri subțiri, ochi mirați în livezile de la Vilcea, și întinde aripi de umbră peste golfurile grîului.

Oltul e cîntecul nostru cel mai răscolitor. Martor al durerilor și al răzburărilor. Rîu al neliniștii și al credinței. Cînd coboară seara, în apele Oltului, dulci și amare ca undele de negură fumegînd pe botul căprioarelor, sună apoteotic un buciom din Apuseni, cai mistuiți de galopuri lungi se izbesc în valuri — trece domnul Tudor și capul lui înjunghiat luminează drumurile —, munții își adună mănăstirile lîngă Masa lui Traian ca să binecuvînteze bucatele (clipă fermecată, împăratul poartă pe umeri capul regelui Decebal) și haiduci intrați în baladă, cu armele și femeile lor iubite, ies la poală de codru verde, unde mititel foc mi se vede și spun pe-o frunză de fag povești nemuritoare.

În ceasurile acestea, o țară care a fost înviază între cei mai frumoși munți ai ei ca să asculte cum Oltul, pajură albastră, intră pe Valea soarelui.

Fănuș NEAGU

Masa rotundă

Nu numai competițiile sportive, olimpiadele periodice și „focul olimpic” ne apropie de spiritul vechi grecesc al unei „societăți de mese”, ci și anumite manifestări care au contaminat de aci și cultura intelectuală. Așa este și ideea de concurs sau de premiu poetic, care provine tot de la greci. În sîrșit, noțiunea și de la Platon. Nu departe de el, deși cu o origine onomastică medievală, cvasilegendară, cu alte obiective, este și ideea de „masă rotundă”.

Cu cît există mai mulți factori receptivi concentrați, cu altă trebuie să crească și numărul factorilor emitenți, care li se adresează laolaltă. Este o lege, în psihologie socială, a raporturilor de numere, lege care poate fi oricînd verificată prin precedente istorice. La început, pentru puținii spectatori ai reduselor comunități grecești exista, în demonstrațiile teatrale, un singur actor. Acestuia i se adaugă mereu alții pe măsură ce masa publicului sporște. La spectacolele medievale, unde se adunau mulțimi imense, jucău la aceeași reprezentație pînă la 150 de actori cu roluri active. Dacă, mai tirziu, în teatrul clasic, de curte, volumul publicului se micșorează, iată că scade și numărul interpreților scenici, ca în tragedia din veacul al XVII-lea.

Am invocat fenomenul sportiv și apoi cel teatral, ca ilustrări mai evidente și mai directe. Dar faptul este valabil și pentru celelalte aspecte ale culturii. În această vreme, de democratizare a științei, care se adresează la cîți mai mulți, colectivele de specialiști în locul savantului izolat, corespunde vechii treceri de la un singur actor la colectivul care alcătuiește teatrul propriu-zis sau, și mai departe, la numărul adesea uriaș al colaboratorilor la un singur film. În acest din urmă caz, avem un exemplu, pe

planul artei, în care masele se adresează masei.

Omul singur, retras în cabinetul său, se instruește pe calea monologului științific. Toți laolaltă, masele, preferă, însă, dialogul sau polilogul. Aci există, însă, mai multe distincții și grade. Bunăoară, congresele savante în jurul unei specialități stricte corespunde unui teatru evoluat, mai „înalt”, în care „actorii” respectivi își pregătesc și își studiază dinainte rolurile comunicării. Mesele rotunde au, însă, farmecul viu al improvizăției, al acelei transiterii nemijlocite care atrage mulțimile. Ele corespund comediei dell'arte, gen indicat pentru marea publică. Se indică, numai subiectul, iar actorii intră în rol, improvizînd pe loc în acord cu personajul fix, pe care sînt chemați să-l interpreteze. În cazul mesei rotunde, acel personaj fix este unul sau altul dintre participanți, care, în conformitate cu poziția și cu individualitatea sa, își pronunță spontan replicile. În felul acesta, publicul primește protecții — desigur, numai schita — ale peisajului global, pe care, la un moment dat, îl cuprinde o cultură într-o anumită problemă a ei.

Negreșit că și un peisaj, oricît ar fi de variat, trebuie să cuprindă, totuși, și o anumită unitate. El devine incongruent și, în ultimă analiză, inexistent, dacă pe o jumătate a lui se pictează lumină de amiază pe cealaltă întuneric de noapte, dacă pe o parte se văd aspecte de vară, iar pe alta teme iernatice. Unele mese rotunde rămîn, din această cauză, inconcludente, nereușite. Ele devin rodnice numai cînd din ciocnirea ideilor scapără un nou înțeles, și se adaugă, prin aceasta, o nouă contribuție în jurul unei probleme de actualitate. Revin iarăși la comparația cu teatrul. Marea publică vrea să plece de la spectacol cu o încheiere, cu o soluție, cu un deznodămînt. Adevesea se și duce la teatru ca să afle o dezlegare la ceea ce îl frămîntă. De aceea și piesele a căror demonstrație scenică rămîne în suspensie nu sînt agreeate. De asemenea și mesele rotunde s-ar cere să cuprindă un acord final, care să depășească premisele izolate de la care a plecat fiecare dintre participanți. Se construiește, astfel, adevărată scenă a ideilor, ce poate avea consecințe pozitive pentru întregul profil al unei culturi, care-și desfășoară colectiv efortul în fața masei, pe calea publicațiilor, a radioului, a televiziunii.

Am spus că numărul simultan al factorilor receptori determină și o sporire tot simultană a emitenților. Este, însă, numai un acord în proporția numerică nu și în ordinea constelațiilor lăuntrice ale celor două categorii. Mesele de ascultători formează laolaltă o unitate vagă, dar totuși o unitate. Nu același lucru se poate spune despre colectivul emițătorilor, care vin cu o ruptură între ei, cu un conflict. Altfel, dacă totul ar fi împăcat și lămurit de la început, n-ar mai avea nici un rost ideea de „dezbateri” și și-ar pierde însăși masa rotundă sensul înfișierii sale. Acordul sau concilierea finală, cu un cuvînt, soluția adusă de o asemenea masă rotundă întărește și unitatea masei de ascultători. Din vagă și pasivă, această unitate se consolidează conștient în jurul ideii urmărită de toți în unul și același proces al propriei ei constituiri.

Edgar PAPU

situația poeziei

(V)

Psihologia generației

O psihologie a generației se poate deduce din istoria ei ciclică, de vreme ce procesul evoluției estetice nu e altceva decât o succesiune de generații creatoare. Gestul care sacadează etapele, revenind cu consecvență unui tic istoric în momentele de trecere, este negația.

„idoli”, unitatea de preluare și de revizuire, se constituie ca o atmosferă stimulatoare a creației. Dar această unanimitate intimă a generației nu e mai mult decât un cadru propice; generația nu... generează de la sine valori.

Generația trebuie să se justifice prin creație, adică prin opere, iar la opere se ajunge prin singurătate și tristețe. „Căci talent înseamnă tristețe”. În fața paginii „apărate de alb” fiecare autor e singur și condiția lui e tocmai aceea de a-și aprofunda această singurătate. Definem altădată generația ca „un ritual cotidian de trecere spre solitudinea esențială a creației”, altfel spus ca „o ficțiune necesară”.

Unitatea generației e o confruntare de opere și de destine. Solidaritatea generației e trecătoare, concurența artistică e permanentă. Desero-rii alianță momentară amină un conflict și nu odată motivele acestui conflict sunt extra-literare.

Problema „generației” preocupă de regulă, pe autorii tineri. E greu de imaginat un septuagenar care să spună „generația mea” altfel decât amintindu-și. O prea îndelungă îndrăgita constință a generației nu e un semn de profesionalitate și nici — cu alt mai puțin — de vitalitate artistică. Se poate spune că, dacă sentimentul generației e la începutul ei, și cel mai înzestrat scriitor, de păstrat nu-l păstrează — și nu-l ciamează — deci: mediocritate sau stăpânire. E vorba, în acest caz, de un sentiment îngust și gregar, de o postură colectivă împotrivă, în cadrul căreia orgoliul personal nu e decât o mască aparentă pentru a putea fi justificat cu merite străine.

Dar sincronizarea dezbaterii sub ocazii imperativă istorice nu rămâne fără urmări și orice autor va continua să se raporteze inconștient și conștient, cu o constanță sacrală, însă — la cel altădată de care a încercat să provoace un destin literar. Cu cât opera lui va crește în dimensiuni și în importanță, cu atât valoarea ei va fi în mai mare măsură recunoscută, cu atât el va simți nevoia de a depăși cercul generației și să-și însușească descoperirile în tradiția națională ori chiar în universul.

Nu înseamnă că ideea de generație devine prin aceasta impenetrabilă în creație.

Mircea MARTIN

GRETE TARTLER

Despre graiul acesta

„Unübersetzbar ist... jede Sprache” GOETHE

Nu se poate tălmăci graiul acesta după cum punctul neîmpărțit nu-i același cu potecile-n care radește, după gîndul nu e chipul lucrurilor pe care-l îmbracă, și muntele nu înseamnă ceea ce rămîne pe loc.

Graiul e unicul — marele stat: intrupîndu-se-n buzele pure de doină, în aripa lui la marginea lumii, pe-o subă de baci, coborînd cu ritmică lege spre cei ce se-nalță ca să-l primească, limpezind ca o haină prealbă umerii noștri;

Graiul e marele stat, treimea neîmpărțită a Moldovei, Ardealului și-a Dunăreii Tării Românești, țina spre care

nădăduind către el — să ne fie capătul trupului, să ne însemne încă de prunci, chipul de mai tîrziu ca într-o icoană — călăuzind către el umbrele noastre mute, să cînte... Mereu mai aproape de noi se înalță sunetul său, și cu degete întrebătoare-i simjîm înțelesul: cei ce trăiesc lăra să caute-n ei izvorul fîntînilor, cei ce se vatămă fără să ude grădina graiului lor, cei ce nu dau ascultare prîghivitorilor din aceste grădini, vor pieri.

Începutul uceniceii oamenilor întru vorbire este legat de trup, căci la prima atingere se înfiorează zădrea de nestemată a ochiului, și cu sunet de clopot cad lacrimi — mereu mai subțiri — pină ce răzîndu-i grosimea ajung în chipul curat.

Apoi se arată cîte un semn: lumina, continuînd cuvîntul „amurg” (care la daci ar fi putut să însemne suflet) viața, însămiînd cuvîntul „broază” (care la daci ar fi putut însemna cugetare) și adievrea graiului dintre cele moarte, și învîrerea său cel neschimbător.

Asemenea unei lăblîie curate pe care se-nscriu legea și chipul celui care ne-nvață a scrie, asemenea unei lăblîie curate se-arată Cuvîntului înima noastră.

De ce Dimitrie Anghel?

În timp ce lucrăm la o carte despre Dimitrie Anghel mi s-a întimplat să aud des întrebarea: de ce Dimitrie Anghel? Nu e un poet mare, versurile lui sînt deseori dulcele, puține pagini de proză sînt scrise în grabă, aproape negramatical, opera sa, dacă este o operă, are un caracter nedefinitiv și pe alocuri desuet. Atunci, pentru ce Dimitrie Anghel? Redestepărarea interesului istoric-literar pe care-l prezintă poetul — după ce Tudor Vianu și Șerban Cioculescu trataseră subiectul — nu era tocmai senplu meu. Care era scopul meu, în mod normal ar trebui să se vadă din ceea ce am scris în carte. Totuși, ceva ar mai fi de adăugat. A scrie o carte înseamnă a trăi o pasiune. Numai după ce totul s-a sfîrșit poți să privești cu calm obiectiv care a stat la originea unui atît de mare sbucium. Adar, de ce?

Dimitrie Anghel a trăit o tragedie apelină, fără să observe, la mijloace inadecvate, de comedie bufă: adulter, scrisori patetice, focuri de revolver. Urmărindu-i agitația, contemporanii aveau impresia că asistă la o piesă de Caragiale care se joacă în aer liber și au fost foarte surprinși cînd farsa și-a revelat în chip brusc, caracterul tragic. Moartea poetului a produs, după cum scriu zărele vremii, o „senzație enormă”. Nimeni nu se aștepta la acest sfîrșit. Sbuiciumul său pasional dădea în afară un spectacol comic. Noțiile rădăcinoase de ziar ironizau aprinderea cu care „d. Anghel” apăra onoarea sa de familist, nesuportîndu-și nici măcar criticile de natură literară aduse novestei și nimeni nu lua în serios desele lui provocări la duel. St. O. Iosif cînd dîntii solicitat să lupte cu arma în mină pentru cucerirea cavalerescă a Nataliei nu găsea acceptabilă soluția. Căci înșelat, părăsit și lacrimigiu cum era, Iosif n-a fost niciodată ridicol, pe cînd seducătorul demonic, mondenul spiritual și incisiv Anghel, cu prisosință. Și totuși, ca o farsă de Dürrenmatt, comedia vieții lui Anghel s-a încheiat în chip tragic. Destinul său este mai mult decât patetic: este modern. Pentru că Anghel a fost un erou modern, naiv și ridicol, sincer și trucidat ca Beranger al lui Eugen Ionescu. Personaj infernal distribuit într-o melodramă sau erou de vodevil nevoit să joace o tragedie, avea el însuși sentimentul modern al impurității genurilor și fără să fie ambiguu nu era nicidecum plămădit după un tipar clasic. A interpretat de aceea naritură vieții sale întelegînd foarte bine grandioarea idealului și forța hotărîtoare a relativității fără să renunțe la ideea de a le vedea contopindu-se căci împărțise ambiția lui Don Quijote și avea temperamentul lui Hamlet: e erou violent și melancolic, lute, distrugător și expansiv ca focul, trist și confundat în propria lui matcă asemeni a celor stătătoare. Nici o ființă „oricît de perfectă” nu putea fi, după părerea lui, „unitară”. Făcut din „toate contradicțiile”, respirația dificultatea de a fi multiplu ca pe o violență a destinului pe care la început a voit să o dea joacă și de care pină la urmă s-a eliberat asumînd-o ca pe o necesitate inevitabilă. Dar nu ca pe o concesie căci sinuciderea lui este un act demonstrativ și estetic.

Văzut în echilibrul lui difcil pe care numai travaliul imaginației artistice îl putea realiza, după cum tot o exigență estetică l-a rupt definitiv, Anghel este un personaj fascinant. Mai mult decît altul, este propriul său personaj, o creație a poeziei: după cum poezia este o atitudine față de viață și față de lume a omului. Destinul său capătă o valoare de simbol prin faptul că Dimitrie Anghel nu ar fi putut exista dacă poetul nu ar fi dat omului coerență și estetic.

Văzut în echilibrul lui difcil pe care numai travaliul imaginației artistice îl putea realiza, după cum tot o exigență estetică l-a rupt definitiv, Anghel este un personaj fascinant. Mai mult decît altul, este propriul său personaj, o creație a poeziei: după cum poezia este o atitudine față de viață și față de lume a omului. Destinul său capătă o valoare de simbol prin faptul că Dimitrie Anghel nu ar fi putut exista dacă poetul nu ar fi dat omului coerență și estetic.

GHEORGHE ISTRATE

Puls

Eu sînt asemeni aerului pătruns de-o căprioară, lăță degetele mele se risipește ca un mînușchi de lănci zadarnice pe care le stărimă ploaia; în carnea mea se face zăvăd de nodă ce un om își prăvește capul pe trunchiul unui adăvăr.

Prieten, mi-am trecut ochii ad sub tășul multor minuni — și pot să vestesc: iarba cea mai bogată foșnește pe buza șanțului și a prăpastiei, singele îmbrățișește și în soma, iar șarpele nu moare pină ce ne se arată inscripția liturului de întineric.

O, eu aud cumpăna nopții, aud cum peștii-ngenunchiază-n ape, cum steaua-și vindică truda și deodărtare în zăua unui solz prelung.

Cine-i dator să stie toate aceste sublime erorii? Poetul e o cultură zăcînd în temnița lîntînii,

pe cînd deasupra astrul toie poruncile arimejdios...

Vă-ncredințez, prieteni...

Vă-ncredințez, prieteni, chipul meu cu bucuria înghețată-n pleoapă să-l duceți unde cîmpul n-are apă solemn, ca pe o lacrimă de zeu...

Acolo unde stelele au tors țipare pentru-această așezare să-mi lăsați într-un culcuș de sare în care cerebul nu s-a mai întors

E cîmpul un adolescent înfrînt cu pieptul lugegîndu-i în izvoare sub pleoapa unei măști prevestitoare pe care semnele s-au scris adînc

Să-mi duceți chipul, prieteni, adormit, ca pe o ciutură de somn și vrajă sau cum vîntul-și nșerează adulmecînd întoarce-l-n mîi,

Astfel, pe-un cîmp de gheată, plutitor, voi aștepta pe chipul meu să nîngă și marile zăvozi să mă alîngă cu puritatea veșnică, a lor...

TEODOR MAZILU

Ar trebui ca nașterea să fie...

Poate ar trebui ca nașterea să fie O stăra de lumină, explozie solară Și să ieșim cărîmii din pîntecele mamei Obșniții cu moartea și zgomotul de afară...

Născutătoarea moarte să împrumute deci Suava ignoranță a nașterii de acum, Să nu-și trimată soli, ci doar să ne trezim Schimbăți în plante naște, în pietre sau în lum...

Speranță e nimic... Ca orice speranță O tragem două noi... Eu însă am văzut Că nu stă în puterea vieții om să moară Această punte lăsată nu este de trecut...

Dacă nu există, prieteni, o vază de trecut În veșnicul întineric e foarte greu de găsit. Materia ingenuunchiată, se tirie și lătră Celulele lovite se istovesc în plîns.

Nici mortii n-au murit... e altă amăgire Ei stau în prag și, acolo, așteaptă îngrozit

Prin gropi, prăpastii și pămînturi sterpe...

Prin gropi, prăpastii și pămînturi sterpe Colățoarea spre trupul ei amar, Era drum lung și m-era lîcă Să-najung prea odîrîn și prea murdar, Desigur: de sensuri înțelepte.

Și-n groapa în care în sfîrșit ajung La capătul puterii am zărit O leacampă cu care m-am iubit, O parăsimă curvă și devenise tel... Respira meritată a drumului prea lung.

Plutea în vîșta groasă drîmșitoc și ferm Zăcea ca o regină în groapa puturoasă Se răzuci ironic și guîșă spre mine... Dar ochii mei bătrîni vedeau doar lumi divine Eram prea obosit să n-a găsec trumoaș...

—Și-am adormit în groapă cu visul meu etern.

Doarme sub veșnice zăpezi...

Doarme sub veșnice zăpezi Absurdul, dulcele tumbul, Dar și durerea de demult Ațuri raze istorice...

O dată ce s-a destrămas A fost trumoaș — A fost trumoaș... Durerea — cine credincios Lătra mereu în săva la...

proverbe

Într-un papuc și o opincă

După ce ieși din cîrme, din uniformă ca mustarul și de sub armă, lăsat fiind la vatră sa mică, adică, Valentin se prezenta cînsti-ostășește la Stănică pentru a cere mina Mărioarei sale cu care învățase să facă plajă în vara de atunci, pe malul rîului și se lăsa cu ce se lăsa. Despre partea verighetelor, aranjase, el le închiria de la domnul Parimie, unchi-său, care după cum se știe avea trei; două de la nevestele care-l lăseseră și una de la cea pe care-o lăsa el. (De fapt șapte pentru că le așeza și pe ale lui, din vremea dată, în aceeași cutioară).

A buimăcit o lume faptul că Stănică s-a pus curmezîș și i-a aruncat lui Valentin amenințarea că dacă-i mai calcă piciorul prin bățatură sau își mai salță pălăria peste ulucle curții lui și-și mai strecoară șoapte printre aceleași uluci, îi măsoară și-i liniază spinarea — cum liniizea hirtia — cu un catralion de pari.

Și asta acu, după ce fata, Mărioara, pusese jos, și copilul frumos și deșteptat prea devreme din zăbovirea dulce și lînceadă a somnului lui de copil — cum sînt toți întimplați așa — începea să caute cu și să cotrobăie prin odăie cu ochii, dinapoița mamei, după cel de al doilea lăpșă care-l iscase.

...În sat era, aruncată și așezată peste rîu, un fel de uzină electrică, care nu arăta nici măcar ca o moară, o închilpuită a cuiva, a unui moșier, Văleanu, care-și mutase jocul cu morișca de pîrîu aici. Mai tăiau satul și cîțiva stîlpii cu cești pentru becuri, bune de ochit cu praștia de copii sau pistruiați de lepădările vrăbîilor ori ciiorilor.

Valentin intras din armată cu ceva cunoștințe într-această ceru incuviințarea și ajutorul părinților înțelepți ai satului: primarului Glăvan și notarului său respectiv, adică, aceștia incuviințară și Valentin dezmoșii mica uzină și stîlpii de pe șosea sau chiar instalațiile — cite erau — de prin case.

Oamenii și pusesseră iar lămpile cu gaz în colțuri uitate de odăi. Sau le mai țineau și le luau în mină pentru ziua și fața cînd pîrleau porcii. Paiele se împușinau și ei luau podoaba ultimă a

victimei: ultime a țermii cu flacăra ridicată de la fitulul lămpii casnice.

Asta pină cînd... Și aici începe povestea

Pină cînd lumina de bec a început să se intrerupă între anumite ceasuri S-a repetat de citeva ori pină ce tot Pop al lui Zăbavă, leneșul, a veat înaintea agerimii celorlalți:

— Valentin taie lumina ca să se vadă cu Mărioara.

Frumos era că chiar așa și era.

Și mai ales joia și simbăta sînd Stănică avea treburi la țîrg și nu se știa precis dacă intrize.

Citeodată, se înțelege, îl prindea tăierea electricii și în circiuna din sat se se ridea cu indemnul:

— Săi Stănică!

Și Stănică fugea ca să-l prînză pe Valentin pe întinericul fără de lumină electrică cu fre-sa Mărioara pe Valentin.

Glumele se îndesau, se zicea că el sare și noaptea doar într-un papuc și-o opincă ca să-i prînză.

Și tot așa...

Pină cînd tot Pop Zăbavă, leneșul, peste șapte sate, a băga: ochiul în observație că Stănică merge la brașetă cu Valentin, după și înainte de tăierea lumii. Și a mai băga: tot el de seamă că în loc să-și bată fața pentru păcatul de cu vară îi lasă să meargă tot la bîrșetă în fața lui. Pe Valentin și pe Mărioara, adică.

Și țîrziu, țîrziu de tot, nici nu mai știu a cui a fost băgarea de seamă — s-a văzut că atunci cînd Valentin tăia lumina electrică, văru Stănică imbiat de ceilalți să-și cate și bată fata într-un papuc și-o opincă se ducea la vecină-sa Sevastița a lui Odrîșcă de peste drum și gard, Sevastița cea cu brațe roșii și rotunde.

... Și la nunta lui Valentin cu Mărioara în curtea lui Stănică, vara.

— Al dracu Stănică...

— Minciuță cît Colțea de mare.

Și cînd dispăru Valentin și sîuse iar lumina

— Săi Odrîșcă!

Nicolae VELEA

Demult zăcea în mine ideea de a mă adresa regizorilor de teatru — direct, sincer și deschis ca un person de gară. Nu odată mi s-a întâmplat să gîndesc tare, cu vocea mea interioară: „trebuie să le spun adevărul, trebuie!” Știam că nu vor suporta ușor gestul meu, că le voi provoca poate coșmaruri, dar ce puteam să fac, simțeam în mine preaplinul acestui fapt și trebuia să mă revărs.

La drept vorbind, disprețul meu față de regizori crește an de an și stagiune de stagiune. Cu cît crește disprețul lor față de text, cu atît sporște și alături disprețul meu, e o relație mai mult decât intimă între aceste două ticăloase elemente. Adeseori — uneori noaptea, alături ziua — m-am întors în ce perioadă a istoriei teatrului a apărut regizorul, știam că la început au fost doar autorul și actorul, ei au încropit prima oară Spectacolul. Dar, probabil, nu întimplător a fost nevoie să apară și regizorul în respectiva combinație, necesitatea lui era iminentă (nu cumva și immanentă?). Probabil că răsădul lui a ieșit din oboseala autorului, care, chinuit de elaborarea textului, și-a zis că nu mai e cazul să se certe el cu actorii, era nevoie de un intermediar — în fond, în care arăta nu există un intermediar care aranjază lucrurile, care se numește impresar sau, mai pe înțeles, A.R.I.A. ? Ce este regizorul decât un A.R.I.A. al teatrului? Starea lui de inferioritate față de autor i-a fost limpede din prima clipă, dovadă că s-a născut cu o enervare cruntă față de text, așa cum copilul se năște cu dragostea față de laptele mamei, nimic nu-l scoate pe el din minți decât conștientizarea pe care i-o impune litera scrisă de autor. De aici

a și izvorit, pe loc, ideea că, de fapt, textul nu este pentru regizor decât un pretext, un punct de pornire, un scheapsis, după care s-a proclamat, cu de la sine putere, autor principal al spectacolului. Adică tu, scriitor, nu ești decât un servitor, fructul spectacolului îi aparține lui, el poate trăi și fără tine, el e în stare să încropească pe scenă orice din orice, îți împletește un bici din nimic și-l obligă să pocnească sau să facă plici. De altfel, nici nu există bucurie mai mare pentru un regizor decât să — pună mina pe un autor timid sau lipsit de pretenții și apărare (care se poate numi și Shakespeare) și apoi să-l scurteze el, să-l pigulească, să-l bibilească, să-l cioplească, să-l articuleze, să-l înjumătățească și apoi să-i spună: „e tot ce-am putut să scoot din dumneata, zi mersi!”.

Imediat după autor, în ordinea importanței, regizorul îl disprețuiește pe actor. În primul rînd, actorul, ca și soldatul, nu are voie să gîndească, regizorul își construiește acasă concepția regizorală. Între patru, cinci pereți, vine cu ea la teatru închisă într-un plic și le-o dă actorilor în mînă: „mie-mi jucați așa și așa, adică mergeți mai fntii în mîini, apoi cădeți în cap (fără să gemeți), apoi o luați la fugă prin sală, înghiontînd spectatorii, reveniți pe scenă vă urcați pe frîngiile în pod și așteptați acolo pînă vă chem eu la aplauze”. Să văd eu un actor care cîntecul în fața regizorului, că l-a luat mama naibii, „cu tava în mînă iese la pensie”.

Dacă regizorul ar avea măcar un pic de respect față de scenă, dar nu are. Faptul că scena a fost făcută de strămoși să stea în parter din fund a sălii îl enervează, face el ce face și-o mută în mijlocul sălii (așezînd spectatorii pe scenă) sau într-un alt colț. Alții, mai sportivi, au făcut un fel de turu în mijlocul sălii, au urcat actorii acolo, iar spectatorii, ca să-i vadă, trebuie să-și sucească gîturile. Nu mă-mișca să-i vadă într-o zi spărgînd un zid și mîndrindu-se în stradă, în vînt și arșiță.

După toate acestea, singura întrebare de care simt căre se pune este următoarea: poate Teatrul renunța la regizori și invers? Răspunsul în numărul viitor.

Ion BAIEȘU

arte

TELEVIUIONE

Aur curat

În sfîrșit: emisiunile de folclor difuzate pe micul ecran încep să aibă un caracter organizat. Organizată, adică „de specialitate”. Ani de zile televiziunea a acordat monopol absolut creațiilor populare cu caracter de larg consum. Ani de zile televiziunea a privilegiat folclorul comercial. Am asistat la atît de multe adaptări și localizări și „colaborări”, încît puteam trage lesne concluzia că folclorul românesc înseamnă numai tarafurile de lăutari. Dar miercuri seara, o emisiune de folclor difuzată pe micul ecran a beneficiat de un reporter „aparție” și de un invitat „specialist”. Miercuri seara am văzut o emisiune de folclor curat. Curat, adică fără-nesc. Adică tradițional. O emisiune despre câteva obiceiuri străvechi prinzînd sîrbătoarea noului an: capra. Jocul caprei la moldoveni.

Că textul prezentării a suferit de oarecare rigiditate este adevărat. Modalitatea de a se discuta pe bază de texte citite n-a fost altădată prea fericit. Comentariul de televiziune presupune dezvoltarea și detasarea presupunere claritate și o tendință expresivă de a „comunica”. Pe micul ecran nu se face lecturi din caiet! Dar, într-o emisiune de televiziune, inițiativa emancipării nu este a interlocutorului ci a reporterului. Reporterul este autorul întrebării. Reporterul este autorul ritmului. Reporterul răspunde de acomodarea interlocutorului. Reporterul răspunde de atmosferă. Din păcate, reporterul emisiunii în cauză a fost un reporter stingerher. Comportîndu-se el însuși ca un invitat, fără îndoielă că n-a fost deloc în măsură să-l acclimatizeze pe interlocutor. În condițiile acestea, Constantin Eretescu, un eminent cercetător al Institutului de etnografie și folclor, bine cunoscut publicului prin articolele sale de specialitate și prin colaborările de la radio, n-a depășit nici el, în comentariile pe care le-a făcut, un oarecare aer didactic și profesoral. Dar acestea sînt amănunte care tin de nesiguranta debutului. Mult mai important este succesul care s-a dobindit și care constă în faptul că am asistat la o emisiune de folclor cu texte și muzică și costume și interpretări avînd valoare de aur curat. Și, pentru că tot e vorba de aur, să adăugăm și iscălitura celui care l-a garantat: Petre Iordănescu, autorul imaginii.

Sânziana POP

MUZICA

Wolfgang Amadeus

„Dar s-au stins auroarele nordice ale lui Seneana, și lamplioanele veneziene ale lui Paganini, și fîntînile luminoase ale lui Dvorzak și valurile vulcanice ale lui Wagner — s-a stins toată lumina feerică a răzîrit soarele, soarele basmi — Mozart!”

Nu greșea deloc Caragiale, acum trei sferturi de veac, scriînd cuvintele de mai sus. Am re-trăit miracolul: două săptămîni la rînd, în miez de iarnă balt, soarele mozartian pe-a lumina și încălzit sufletele. Carlo Zecchi e printre cei ce spulberă legenda celui Mozart cîrău, cu fundițe, panglicute, dantelusi și peruci, care abia în ultimii ani din scurta lui viață ar fi început — poate presărîndu-și sfîrșitul apropiat — să se gîndească la treburi mai serioase: între altele să-l amuze pe Beethoven! Complet fals! Mozart este de la început de o duritate, un dramatism și o substantialitate pe care celebrul său urmaș le-a stins numai în momentele sale de nar. Ultimele simfonie în mi bemol K. V. 16, scrisă înainte ca W. A. să fi implinit nouă ani, cuprinde în adăgîo un nucleu tematic care va constitui ideea principală a ultimului allegro din ultima sa simfonie (Jupiter). Sî te întrebi: copilul purta în el maturitatea — sau omul matur păstra privilegiul de a putea simți ca un copil?

Mozart atinge suprema eleganță pentru că realizează suprema economie: nicicînd, în toată istoria muzicii, sunetul nu a fost mai eficient, echilibrul între expresie și construcție n-a fost mai deplin, stăpînirea celor mai diverse genuri n-a fost mai completă. Sonată, concert, simfonie, operă, missa, divertisment, lied, quartet — toate au atins sub mina lui Mozart perfecțiunea. Dovadă peremptorie a forței fantastice cu care genul imprima materialului voința sa. Un astfel de geniu nu putea fi niciodată „molatec, indecis, superficial” — tot astfel cum un tigru, chiar cînd se joacă, nu devine cățelus: în spatele gestului drăgălas, forța răpline întregă, ea poate oricînd răsturna rămîne semnificația aparent an-

din a momentului relaxat. Există în cele mai plăcute și simboare divertisment bruște modulate sau accente care-ți produc fiori și citeodată îți vîră spatele în oase: ai sentimentul că fiara năci n-a aștit măcar și e gata oricînd să te sfîșie.

Dacă ar trebui să numesc trăsătura cea mai caracteristică a muzicii mozartiene probabil că ar spune: duritatea diamantină. Cu ceva rece, aproape inuman — dar poate zeiesc, într-însa. Omul care construiește în simfonia concertantă pentru violină și violă sublima mișcare lentă, pornind de la o temă ce putea fi scrisă — la mare — de un autor de romantice, omul care mă obligă să mă-ngrozesc la cumplita confruntare între Don Giovanni și Comander, între stăruie și violă, între relativ și absolut (sau poate între două absoluturi), în timp ce Leporello — de sub masă — își debitează gîgumăniile, omul care infățișează forțele răului (Regina popoale într-unul din cele mai sufocante arii de răsărituri care s-au scris vreodată, omul acesta are într-însul un amestec profund neliniștitor de dumnezeiesc aparent și satanism latent. Cunoaște totul deși n-a avut încă timpul să vadă mai nimic, despică fibra sufletului omenesc cu deșteptate chirurgicală, neagă afirmînd și afirmînd în vreme ce pare a nega, conferă visului consistența realității — iar aceste dimensiuni vizuale, construite exprîmîndu-se cu naturalețe desăvîrșită și reușite în cele mai alambicate construcții, domină subjugat, uluște, nostalgicează și ferește în același timp... Il acceptăm, îl admirăm, venerăm și idolatriăm de vreo două sute de ani încoace, fără șansa de a scăpa vreodată, pentru că între altele minuni care se leagă de personalitatea lui este și aceea că — în loc să îmbătrînească — pare că întinereste mereu.

Și acest muzician total a fost taxat, decenii de-a rîndul drept compozitor rococo! Unii perseverenți și astăzi.

Pascal BENTOIU

SPORT

Brasil, o, Brasil!

O știe și-un preșcolar. De regulă, în ianuarie la noi este frig, iar în Brazilia cald. E cald și-n alte țări ale Americii de Sud. O sîdătenie a globului pămîntesc.

La fel de cunoscut e faptul că omul suportă mai greu frigul. Gerul e nemilos și perfid. O pastose. Caldura-i plăcută și prietenoasă. O binefacere. De aceea cum au căzut primii fulgi, pentru fotbalisti, maseuri, medici, și mai ales pentru conducătorii federației, America de Sud devine un fel de Mecca al balonului rotund de unde și expresia: Brasil! O, Brasil! În consecință, turneele echipelor noastre pe acolo încep și acolo se încheie. Nimînu nu-i strică o băicică în ocean, puțin soare tropical și puțin bronz cu nuanțe sud-americane. Dacă în plus mai scoatem și-un meci nul, nu teamul celui mai izolat cătun, întoarcearea va fi scîlțită de grîi. La Otopeni vor fi flori, prieteni, soții, soții iubitoare și cu ochii scîlțîiți în întrebări de diferite genuri.

Prima întîlnire internațională a anului a fost susținută de echipa Steaua, tocmai aici, în patria călele și-a sîmbei. Rezultatul de 3-2 ne-a intristat desigur, dar oareasă tristete sportivă n-a durat decât cîteva zile, pînă la disputațea celui de-al doilea meci, cînd

rezultatul a săltațu brusc (pea orusc dragi prieteni) la 0-7. De abia atunci ne-am dat cu toții seama ce fericire poate fi o înfrîngere la numai două goluri diferentă. Un fleac. Mediocritatea, probabil s-au gîndit artiștii pucureșteni, nu-i pentru noi, dă-i vorba să facem o figură ce-lebră, apoi s-o facem, trîntind un 1-7, de care o să ne amintim cu nostalgie multă vreme. Și l-au trîntit.

În această partidă disputată în compania echipei Palmeiras cei ce-au deschis scorul au fost ai noștri, în propria poartă (ne trebuia și chestia asta), prin Sma-andache, copil cu gambe de oțel aliat și de săptămîna trecută cu lante inverse în vine. Tot ei au pus punct în finalul partidei prin alt auto-gol, autor amicul Cristache.

Jocul se spune, nu a avut istoric. El s-a disputat în prima surpriză de la stînga la dreapta, iar în cea de a doua de la dreapta la stînga. În funcție de așezarea pe teren a echipei bucureștene. Ceea ce, desigur, i-a pus în derută pe compatrioții lui Pelé. Păi, cînd e vorba de tactică, nimeni nu ne întrece în așa ceva.

În ritmul acesta galopant, sufocant, diabolic, ne-am fi așteptat următoarea apariție să de-

Prima însemnare din „Jurnal”, datată „Miercuri 1 ianuarie 1941”, Pallady o încheia cu un citat din Goethe: Zum sehen geboren / Zum schauen bestellt. Într-adevăr, concise, emblematic, nimic decît aceste două versuri nu-l puteau caracteriza mai bine pe marele artist român. „Născut să vadă / Menit să contemple”. Pallady înțelege ceea ce contemplează, se ridică la o concepție atitudinară, chiar dacă mediată, sublimată și continuată în travaliul operelor care-l subjugă pînă la ultima fibră. Vocația gîndirii lui politice, istorico-sociale și artistice se adapă și crește din izvoarele și rădăcinile umanismului clasic, depozitară și continuatoare a valorilor imuabile, singura cale întrevăzută pentru neînfrîngerea de sine. Așmîlată însă cu o limpezime uluitoare. Ea înfloreste tîrziu, în anii maturității depline, mai bine zis se convertește la litera scrisă în raport direct și suscitată intens de anii invaziei fasciste germane. Moment de cotitură crucială pentru multe spirite europene, arie în adîncul căreia strălucește și Pallady, încremenat dar treaz, lucid. Tăiosul septuagenar vegetarian simte nevoia să-și scrie scrisorii lui însuși, mod de elucidare și smulgere din noianul abjecției curente, de transcedere dramatică a existenței, amenințată în fundamentele ei esențiale. Scăpărate însă pe roca dură a prezentului, condamîndu-l din înălțimea vehemenței însingurate, retrasă nobil și ironic în matca sigură a creației, trimiterile de răză cu bătaie lungă iluminează o viață întregă, un destin de a cărui exemplaritate nu vom încoeta să ne mirăm niciodată.

Violenta confruntare de fundal, surdinizată în puține cuvinte, dar cu atît mai atroce, începe din chiar cea de a doua însemnare, făcută de Pallady în „2 ianuarie”. Un roman scurt, gîfuit, scrișit, punctat rareori cu fraze dar cit de semnificativ, profund uman și încercat de realitate gîndită. Detașatul intempestiv Pallady, bine știut și pe bună dreptate temut, cedează unei furii otrăvite, sacadate, închisă în exclamații, caldă și de o simplită, aproape naïvă exasperare în fața primejdiei iminente. Artistul din el se apără cu o imensă delicatețe. Îi erau de-ajuns forțele destructive intime, cele care-l pîndeau și l-au pîndit din umbră mereu, acum trebuia să facă față, să-și dubleze efortul și înaintea celor prozaice, cotidiene, sumbre în adevărul lor de mecanism inexorabil.

Violenta confruntare de fundal, surdinizată în puține cuvinte, dar cu atît mai atroce, începe din chiar cea de a doua însemnare, făcută de Pallady în „2 ianuarie”. Un roman scurt, gîfuit, scrișit, punctat rareori cu fraze dar cit de semnificativ, profund uman și încercat de realitate gîndită. Detașatul intempestiv Pallady, bine știut și pe bună dreptate temut, cedează unei furii otrăvite, sacadate, închisă în exclamații, caldă și de o simplită, aproape naïvă exasperare în fața primejdiei iminente. Artistul din el se apără cu o imensă delicatețe. Îi erau de-ajuns forțele destructive intime, cele care-l pîndeau și l-au pîndit din umbră mereu, acum trebuia să facă față, să-și dubleze efortul și înaintea celor prozaice, cotidiene, sumbre în adevărul lor de mecanism inexorabil.

Ilustrații de TAȘCU GHEORGHIU

arte

Dialectica vîrstelor

PRETEXTE

Munca și existența laolaltă a indivizilor, exercitînd aceeași profesie, bazată pe aptitudini, alinînd și pe o cunoaștere reciprocă răbdătoare, organizează generațiile, dîndu-le un ton, un sentiment de trăire comună, astfel încît cineva, lîrînd cu o hiperbolă năiunilă, putea să facă afirmația surprinzătoare și de mare efect că „patria este generația în timp”, (cuvîntul patrie avînd desigur un sens psihologic).

Acel ton sau sentiment comun al existenței — un sentiment ciudat, de înrîndire parcă, mai ales de la o anumită vîrstă în sus, cînd în mod fatal „rîndurile se string” și apar alte generații tinere cu alte mentalități și cu un stil de viață diferit, pune o amprentă sigură pe tot ce facem, gîndim sau exprimăm. Pînă și scrierea și felul de a vorbi se pot în cele din urmă. După un cuvînt — drag unei anumite generații și care nu prea este folosit — poți situa individul în timp, cum îl situează și moda. E drept că moda revine. Cuvîntul, nu. Nimeni nu va mai spune astăzi „apelașit”, decît ironic și cu o vădită trimiterile la Caragiale. Cei care vorbeau astfel sînt morți de o sută de ani. În stră-înătate se întîmplă să auzi vorbind oameni plecați din țară de zeci de ani. Ce te izbește cel mai mult la ei, e vocabularul, „înghețat”, rămas așa cum a fost părăsit la epoca respectivă. Diferențele naturale de limbaj dintre o generație și alta i se mai adaugă o tragică ruptură care amplifică efectele — demonstrație ab-

surdă avînd totuși darul de a face și mai sesizabil trecerea de la o generație la alta.

Vocabularul însă nu este, în dosarul sociologului, prima piesă de convingere, în procesul mistic al delinirii generațiilor, al confruntării ideilor și sentimentelor lor — el ar reprezenta, demotivată, ultima dovadă — pentru cei ce nu văd între vîrste nicio deosebire, nici un conflict — dovada cea mai subtilă și cu nepuțință de respins, fiind atît de vie și de îndemînă orișicui.

Această problemă de viață, — pentru un om de douăzeci de ani și pentru altul de cincizeci — se pune cu totul altfel; cine nu admite acest lucru, că în abordarea aceleiași situații pot fi, prin însăși dialectica existenței și a vîrstelor, două moduri diferite de înțelegere sau de dezlegare, neagă tocmai posibilitatea optimei înțelegeri ori dezlegări.

Au fost glasuri care au negat orice urmă de conflict între generații crezînd că în felul acesta se realizează marea el mult visată armonie. Aceasta ar fi o poziție metalizică, o ignorare a legii contrariilor.

Armonia implică — în prealabil o dezbatere, un dialog anterior. Ce rămîne, durabil, după confruntarea a-cestora sinceră și deschisă, conținutarea făcută mai ales cu grija de a ne situa cît mai sus, în cadrul aceluiași ideal, în fond, de omie adevărată, este cîștigul, etic real, pe temelia veritativă a căruia se poate construi tragic. O, dacă bătrînetea ar avea flacăra tinereții, iar tinerețea, înțelepciunea bătrîneții!... Faustică dilemă. Din două lipsuri însă — fără a recurge la nici un elixir — din lipsa de înțelepciune și din lipsa de înțelepciune, poate ieși, multînd semnele, (minus și cu minus, bine socotit, fac plus) lucrul cel mai plin cu putînd. Totuși, deschiderea, inițiativa acestui dialog atent — oricît de aprins — schimb necesar de vederi și de opinii, aparțin vîrstnicilor. Ei au măcar șansa de a rămîne, cu un efort, tineri. Tinerii, orice ar face, nu pot imagina bătrînetea. Ei o și detestă, cînd bătrînetea înseamnă anchilozare.

AMFION

SUPLINATOR 72

P.S. Și apoi mai este și chestia aceea cu fusul orar. Iar cu fusul orar nu te poți juca niciodată.

cenaclu

ion stanciu

cum a fost

Marti 25 ianuarie ora 18,00

Elegia ideii

În alară de marea cadență a flăcării
e marea cadență a umbrei
— mai pură decât lumina
umbra miinii e adevărata mină.
Flacăra și mina sint același lucru
și chiar aceeași idee!

mina cui a aruncat zarul
peste fruntea podidită de minunatele victorii?
demonul stă înopoaia lucrului și-i ajiță
curiozitatea
pentru tot ce pornește de la inimă spre vibrare
de la flăcără spre umbră și aglindă
cuvintul răsrit se volatilizează
pentru a fi înțeles.
trandafirul cel-încrăși demult
e pornit pe urmele dintelui originar!

Liniește neîrească sparge timpanele
asemenea zgomotului neîreșc;
singele izbucnește la fel în vid
și sub apele de plumb...

sufletu-mi atit se dilată,
unde-mi ești trup?!

— steaua-n ocean cade
crezind că-n bratele mele
ce-ou smuls-o de sus;

oceanuri doar cloacatul meu nepătruns!
pe cînd, pină-n graiu-mi cel
leganat în ape de taină
drumu-i mai lung
decit spre alară din mine;

spre el se merge, cuvint, prin tine!
prin veacuri cu pleatele-n vînt
prin uscat pînjenis de nisip;
nimic pe-aci n-are chip
singurul chip e-n cuvint!

Copilăria cu mult mai în urmă

Plin de ploii, ritual — Dunăre umbrind
ochiul-cimpie al Patriei — soții de aur;
O, cerititudine! să fii sfîșiat de gheoara
leului pentru certitudine și luminie
acelor diminați în care copil, zburd cu
lănci subțiri în hohotul de ris

violate a inimii flutur înormîntat în
zenitul laptei — mormînt-idee măsurat de
golful verde al timpului; și vieții il
cer; iubeste-mă lărbă-păianjen! suflet-scut!
cel ce sint îl așteaptă pe cel ce nu sint
și vede-l ca placa subțire-nășurată pe
șimbele tuturor clipeilor — capătarea
glasului profund — unitate a frontului celest
cu spuză din jurul inimii — parcă totul începe
să se rotească să se adune într-un ou —
în acest ritual, de milenii aștept.

Desen de
SABIN ȘTEFANUTA

Ion Stanciu

După Dan Verona, poet al stării de grație sau al extazului, iată încă un
tînăr care-și rostește discursul ceremonial în fața noastră: ION STANCIU.
Poemele sale au tonul fericit al inițierii în taina integrării regnurilor, în sen-
sul că omul acestui lirism nu se proiectează ca un înșingurat, rupt de tărîmul
său originar, condamnat la rătăcire și suferință; dimpotrivă, căderea înceată a
versurilor ca într-un imn pentru cucerirea liniștii semnifică echilibrul cosmic
al ființei ce-și contemplantă propria desăvîrșire. Invocarea zeilor, a elementelor,
punerea de acord a acestora cu reacțiile omenitei, au darul să recreeze un
spațiu solar, armonios, de intimitate a particularului cu generalul, a indivi-
dualului cu universalul, astfel că poezia nu devine expresia unui egocentrism
minor, o epatare superficială la nivelul limbajului, ci retrăirea adîncă, semi-
ficativă, a omului integral.

Dan LAURENTIU

Caragiale, între politică și... politice

(Urmare din pagina 3)

lativ în vocabularul lui Caragiale, care
le denaturează sensul prin obișnuitul său
ton glumeț, prin ironii și calambururi, ce
schimbă adesea accentul de pe latura
gravă a problemei aflată în dezbatere.
Furia lui „anarhistă” pare să se dizolve
în happy-end-ul scriitorii: „Să trăiască
Boborul și Costicuța! Foarte bine!
Dar să trăim și noi! Noi nu suntem din
bobor? Nu ținem și noi la Costicuțe?
Noi de ce să ne prăpădim? (idem).
În spatele cuvintelor ce pot să deruteze
dacă le citim în litera și nu în spiritul
lor, descifrăm simpatia lui Caragiale, care
dincolo de teoretizări, bate înspre mască-
le populare, înspre democrați și socialisti.
Prietenia lui cu C. Dobrogeanu-Gherea
se explică și prin afinități politice care
nu se subsumau neapărat unei doctrine.
Soluțiile lor erau diferite, însă constată-
rile, nemulțumirile, obiectele pe care
le aduceau alecturilor sociale și politice
erau în mare parte identice. Caragiale
e cel dintîi conștient de acest fapt și ține
să-i comunice lui Gherea, parcă spre a
demonstra inconsistența epitetelor ce i se
atribuiau: „Ai înțeles, sper, cită de pre-
tate am avut eu cînd ț-am spus odată-n
glumă, că tu ai făcut în România mulți
socialiști și n-ai putut păstra niciunul;
și singur pe mine nu m-ai putut; face so-
cialist, și eu singur ț-am rămas și-ți voi
rămînea — cu toate că tu mă consideri
„burghez”, „reacționar” ș.c.l. — toate
niște invective socialiste, pe cari un anar-
hist ca mine nici nu le ț-a în seamă”
(idem).

Arzătoare „cestuni” politice revin și
în scrisorile către Delavrancea, conținînd
pagini de admirabile confesiuni biogra-
fice, în tonul sentimental al destinatari-
ului, de „vieți paralele” ce ajung să se
interfereze abia la vîrsta înțeleptă a se-
nectuții. Prietenia lor se rezumă pe rap-
portul dintre „a se iubi” și „a se în-
telege”, definit ca într-un joc al simetrii-
lor, de o logică perfectă, înatacabilă:
„Întîi ne-am înțeles fără să ne iubim;
apoi, ne-am iubit fără să ne înțelegem;
și tocmai țirziu spre bătrînețe după atîtea
lupte, am ajuns, dar biruiți, să ne înțe-
legem, fiindcă ne iubim — și ne iubim
fiindcă ne înțelegem”. (Către Delavrancea,
oct. 1907). Face apoi un portret al omu-
lui politic Delavrancea, personalitate mar-
cantă prin experiența, talentul oratoric
și popularitatea sa, pentru ca în contrast
să se caracterizeze pe sine, în aceeași
perspectivă: „Dar eu? Eu ce forță am?
Proprietate nu; bogăție nu; relațiuni de
familie puternice, nu; talent, trecut po-
litic, nu; atunci? (Către Caragiale, 15
febr. 1908). Întrebarea și-o pune într-un
anumit moment cînd, cum recunoaște
singur zimbînd autocritic „șarpele vani-
tății îl muscă de sfîrcul inimii sale de
patriot daco-român, voină să zdrobească
idra reacțiunii în calitatea lui de democ-
rat”. (Către Paul Zariopol, iunie 1908).
Mai exact, scriitorul intenționa să se an-
gajeze în politica militantă în partidul
lui Tache Ionescu, în vederea obținerii
unui loc de deputat. Și mai ales, aproape
cu bună știință, el se iluziona, simțînd
nevoia să-i argumenteze lui Delavrancea
de ce nu se înscrie în partidul conserva-
tor, unde se afla acesta și prefera „să

se cufunde în grămadă — în tramcar,
acolo unde i se cade unei valori absolut
neglijabile”. Iarși, nu principiile politice
sint de luat în considerare, ci simpatia
lui Caragiale pentru „democrați” și mai
cu seamă păstrarea unei demnități per-
sonale, amintite în cazul cînd ar fi
optat pentru partidul vechilor conserva-
tori: „Gazetarul de la „Timpul” cunoștea
morga și fosele boeresti și nu dorea să
fie expus unor eventuale umiliri, cu mult
mai greu de suportat acum, ca om bătrîn,
dacă nu ca scriitor cu renume. De aceea
i prezentă lui Delavrancea o adevărată
expunere de motive: „Cînd intru într-o
casă nu pretind să mi se dea la masă un
anume loc în vază, mă mulțumesc și la
coada mesei să stau; cîci, ori unde m-or
pune, mai mic decit sunt n-am să fiu;
ba, pot zice că m-a plăcut oriînd să
stau mai departe de frunte și să las pe
alții a trece înainte; nepotrivirea cu un
loc de onoare mi s-a părut; totdeauna
mai onorabilă cînd este în paguba per-
soanei decit cînd este în paguba locului.
Dar dacă nu mi-a plăcut de loc să mă
viz spre partea de sus a mesei, iarși
nu pot primi să fiu trimis la bucătărie a
șinge talerele ca un nepotit, numai ca
să pot spune a doua oară, celer de tempa mea
că am avut cîntă să intru sub acoperă-
mînt de casă boerescă. Și asta, cred eu,
e o dovadă că eu sufar de trista infirmi-
tate a vanității.”

E! mai ales astăzi, cum ați rămas voi
absolut puri la voi, boierii sint prea mulți
și prea strîmțită masa ca și unii ca mine
să încep acolo unde n-a putut începa
nici unul ca Tache Ionescu. Știu bine
că la bucătărie s-ar găsi vreun locșor
bun și pentru mine, printre domesticitate,
dar desigur nepotul unui grec bucatar, la
bucătărie mi-e greu să merg; e o de-
primdere care trebuie învîțată de tînăr;
la bătrînețe, degeaba aș încerca să o în-
văț oricît as fi convins de multiplele
dulci foloase”. (Către Delavrancea, 15
febr. 1908).

Autorul Serisorii pierdute, făcînd pro-
fesie de om politic democrat, își îndeamnă
pretenul „reacționar” să vină în partidul
lui Tache Ionescu, firește, din motive de
strategie electorală. Chiar dacă trecerea
lui Delavrancea dintr-un partid conserva-
tor în celălalt nu schimbă mare lucru
pentru politica generală a țării, apelul lui
Caragiale, mergînd pînă la epitetul tare,
ne dă măsura temperamentalului său po-
litic și a unei atitudini ce-l apropie de
forțele sociale progresiste ale vremii:
„Părăsesc clanul feudal. Lasă-te de
castelele medievale; leapădă-te de iun-
keri. Dă-ți demisia din Cameră și mergi
numaidecî de te-nscrie în rîndul întîi în
vitoarea combinație ministerială! O
lume întreagă are să te aclame cînd te-
vedea suind bărbătește la locul tău.”
(idem).

Caragiale discută neobosit politică, fă-
cînd o pe anarhistul și „nihilistul”, și ac-
ceptă să se aleagă deputat, probabil ca
„să bată în ciocoi”. Să-și plătească vechi
polițe. Avea și el ambiții său electorale.
Acestea rămîn mai mult sau mai puțin
aspecte anecdotice. Marele gest cută-
nesc îl constituie atitudinea din 1907, pe
care opera lui și-o încorporase cu mult
înainte. Autorul Năpastesi ridică încă o-
dată glasul în apărarea lui Ion nebunul.

Vasile Nițulescu, scriitor și actor
la Teatrul Mic, a onorat cenaclul
recitînd cu finețea și elevația arti-
stică ce-l caracterizează, poezi din
opera lui Blaga.

A citit apoi foarte tînărul poet
Ion Stanciu, din Brașov. Ion Th. Ilea
a afirmat că „poetul este un poet”
și s-a exprimat dorința ca acestui
autentic artist (strungar de meserie)
să i se rezerve „un drum frumos”.
Criticul Nicolae Ciobanu „este con-
vins că are structură interioară”,
George Vasile, vorbind despre ex-
presile specifice ale poetului, îi con-
testă „existența reală a unor ob-
sesii”. Teodor Vlăduț ne roagă „să
găsim lucrurile de excepție”. Daniel
Turcea, recunoscînd că „poetului nu
i se pot da sfaturi”, afirmă că „poe-
zia este o ceremonie, este ca un flutu-
r care unde atinge lasă exeme”.
Ion Papuc, riguros ca de obicei, fa-
miliar cu toți clasicii literaturii uni-
versale, este de cu totul altă părere.
Mihai Diaconescu, fără a fi la fel
de familiar cu Ion Papuc cu clasicii,
spune că „discursul liric nu este un
defect”. Ștefan Ciomogă pretinde
a vedea în poezia citită „funcții ten-
taculară”, iar lui Petre Anghel în-
treaga discuție i se pare o „ușoară
lălmîiere”.

În legătură cu versurile lui Gorn
Manolescu, Radu A. Roman nu re-

cunoaște în poezia citită altceva decît
„o estetică intelectuală”. Maria
Genescu vorbește despre „mici pli-
ruete”, „foarte draguță”, în această
„vorbie în versuri” constituită din
„poezii sensibile”. Corina Almajan,
desi crede că este vorba despre „un
univers mic”, nu contrazice existen-
ța reală a artistului. Dîncă Irinel
spune că literatură citită are o „pos-
teritate genială”.

În partea a doua a seșinței a citit
Horia Băilăsoiu, prozator de neju-
stificată prezență într-un peisaj liri-
car de tînăr. Proza citită face corp
comun cu o modalitate naturalistă,
fără substanță, ce nu aparține nici
cenaclului și nici revistei care-l ono-
rează. Lipsă de preocupare pentru
forme artistice, o tentație a facili-
tății și efectelor ieftine, cu totul
străine de adevăratul fenomen de
artă. Confuzia ideologică evidentă a
transformat proza respectivă într-un
veritabil produs amorf. Prozator-
ul serii de marș a încercat să con-
vingă Cenaclul revistei „Lucacele”,
vorbind cu un teribilism facil de-
pre fafte de viață pe care nu le cu-
noaște, dar el nu a convins. Încercă-
rea lui este departe de a fi cea ce
așteptăm de la cei mai tînari au-
tori.

Octavian STOICA

Platitudine

Horia Băilăsoiu consideră că platitudinea imăi
ales cînd e vioaie) e lucrul cel mai necesar nouă
azi. Faptul că proza sa „cinematografică” —
au fost mulți care au găsit că această calitate
ar fi artistică — atinge uneori mici elemente de
scandal, nu înseamnă de fel că e și autentică.
Elementele de mizerie sau cele gratuite „natu-
raliste”, îngroșate cu obstinație în textul supus
criticii, nu sint de natură să suscite un interes
literar. Pentru că aceste elemente, fiind simple
amănunte sau stări larvare nu pot avea o
semnificație, alta vreme cit ele nu se inseriu
într-un context artistic.

Personajul lui H. B. nu face nimic. Parcă îi
lipsește facultățile mentale. Un nădîng, în orice
lume ar fi el aruncat, nu rămîne tot un nădîng?
Seriozitatea unui autor se observă cel mai
bine, după modul în care realitatea dezbătută
se deschide într-o perspectivă. Dar pentru rea-
lizarea acestei cerințe trebuie să existe o dezba-
tere (nu o „înstruire”, cum e cazul în proza ci-
tă de H.B.). Și, mai cu seamă, trebuie să existe
o realitate umană semnificativă care să planeze
deasupra desfășurării epice.

Vom mai spune că H.B. reprezintă pe tînărul
care, de multe ori, în lipsa meditației și stăpî-
nit de un teribilism adolescentin, propune în
ceea ce scrie o viziune simplistă, trivială chiar
în afara esteticului.

Alexandru PAPILIAN

gorun manolescu

Ne vom roti pe-aceeași axă totuși

Ne vom roti pe-aceeași axă totuși
în echilibrul calm — chiar de-ai să lași
încercînd carnale lori de lolași
suris candid — sub zîmbet ucigaș

desi pierdut va pare atunci totul și
— ncremenit — sub palidul arcaș
ne vom roti pe-aceeași axă totuși
în tragicul — suavul dans apos

Flori de gheață...

În amintirea calmă — minerală
cînd lulegă simetric de cinci ori
de sus acelu de catedrală
din creștet pină-n tălpi să-ț-nțieri!

căci lori de gheață — straniu tatuat
pulsînd — în clăcirii oi să le simți
cum caste păcătoase-n miez de noapte
perdea de lacrimi — ultimul suris

Te-ndepartezi

Mamel

Te-ndepartezi — cum fructul de sămîntă
isi joacă tragic ultima lui șansă
agonizînd a doua oară-n mine
căzută-n inlinit de blindă transă

și pulsul țî-l aud mai rar, mai slab prin ore
și zidul țî-l ridică mai strîns și tot mai strîns
înzăpezînd în zarurile mute
perdea de lacrimi — ultimul suris

Cu părul tau...

Se schimbă vremea — asia-n Centaur
rotește lin, egal și monoton —
iubita mea cu părul nîns cu aur
să îmbrăcăm vestimenta de mitor

Ești pregătită? — Hai, pășeste pragul!
Auzi deasupra iarba loșînd blind?
Să închinăm acum supuși catargul
pomesc — cu părul tău în față luminind

Vei ști

Vei ști cînd trenul va intra în gară
ducînd duios șurub din Amsterdam
iar liliacul — resfirat pe scară —
va îngina suav epitalam
căci bobii vor cădea cu tonuri pale
iar amintirea va loșîni în slîns ungher
însurubînd în bolta frunții tale
cel mai cumplit și candid giuvaier

Dinu FLAMAND

john steinbeck

Crizantemele

Ca o flanelă cenușie ce-așterni izolare vales Salinas de cerul de deasupra și de restul lumii. Se sprijinea de-o parte și de alta pe muntii din jur asemeni unui capac, iar întreaga vale semăna cu o cratiță. Pe cimpia întinsă și netedă plugurile mușcaseră adinc în pământul negru lăsinându-l în urmă, pe unde tăiaseră brazdele, strălucitor ca metalul. Dincolo de riul Salinas, la fermele de la poalele dealului, miriștile aurii păreau numai că sint scaldate în lumina palidă și rece a soarelui căci nu era nici o rază acum în decembrie pe toată valea. Sălciile burduhoase înșirate în lungul riului își aprinseseră vilvitaia de frunze galbene și subțiri.

Se instăpînise liniștea și așteptarea. Era o vreme rece și blîndă. Un vînt ușor bătea dinspre sud-vest și fermierii trăgeau nădejde că în curînd o să plouă zdrăvăn; dar ploaia și ceața n-au loc una de alta.

Dincolo de riul Salinas, la ferma lui Henry Allen mai era doar puțin de lucru fiindcă fînul fusese cosit și adunat în șură iar livezile săpate să se imbeie pământul de apă cînd o să plouă. Vacilor începea să li se îngroașe părul și să li se înăpsească pielea.

De pe drum se auzi scîrțit de roți și tropot de copite. Elisa își ridică ochii. Șoseaua comunală trecea de-a lungul șirului de sălci și a cîmpurilor de bumbac de pe malul riului și pe această șosea venea un vehicul foarte curios, cu un atelaj nemaîntîlnit. Era o căruță pe arcuri, drept acoperămint cu o prelată rotundă cum aveau primii coloni. O trăgeau un cal bătrîn roș și un catr mic sur. Un om mare, cu o barbă tunsă ca o miriștea stătea în bălta capetelor libere ale prelatei și mîna echipajului care abia se țira. Sub căruță, înecate roșii din spate, mergea alene o corcitură de cîine slabănog. Pe prelată se vedeau niște cuvinte scrise cu litere stăgane, chinuite. „Oale, crăuți, cupite, foarfece. Reparații”. Două rănduri de artoace și, în sfîrșit, „Reparații” triumfător dedesubt. Vopseaua neagră sîrise făcîndu-se mică în jurul fiecărei litere.

Cum stătea ghemuită jos, Elisa se uită să vadă tîrînd căruța aceea ciudată și dezmembrată din încheieturi. Dar aceasta nu trecu mai departe. Intră în curtea din fața casei, trosnind și scîrțind din roțile încheieturii. Cîinele țigîni dintre roți și fugi înăuntru. Pe loc cei doi cîini coborîseră de la fermă și năpustiră la el. Apoi se opriră toți trei și, cu cozile drepte, tremurîndu-le, cu picioarele puternice încordate, cu o demnitate diplomatică, își dădură ocol încet, adîncindu-se cu interes. Caravana trase pînă la gardul de sîrmă al Elisei și se oprî. Cîinele nou venit scîrțîndu-se acum în inferioritate, își lăsă coada-n jos și se retrase dedesubtul căruții, gata de salt și arătîndu-și coștii.

Omul de pe capră spuse: „Așa-i un cîine rău de tot la bătaie cînd se pornește”. Elisa rise. „Văd că e. Da' ci: de repede se pornește de obicei?”

„Omul îi răspunde din toată inima la sf. Sîri țepan peste roți. Calul și măgarul își lăsară capetele-n jos ca niște flori nesvîrșite.”

Elisa văzu că era un om voinic. Deși părul și barba începuseră să-l încărunească, nu a răta bătrîn. Costumul lui uzat negru era încrețit pe la încheieturi și pîta: de grăsime. Risul îi dispăruse de pe față și din ochi; în clipa cînd i se stîmbe și din voce. Avea ochi mari și în ei se statornicise o încredințare cum numai în ochii celor ce mîna cîrele și ai celor ce cutreieră mările se poate vedea. Mîinile bătaioase rezemate pe gardul de sîrmă li erau crăpate și în fiecare crăpătură era cîte o diră neagră. Își scoase pălăria veche.

— M-am rătăcit, domniță, zise. Drumul ăsta nenorocit o ia peste riul și duce-n șoseaua mare dinspre Los Angeles, nu-i așa?

— Te pricepi la lucruri de astea — remarcă Henry. Unele din crizantemele alea galbene de anul ăsta au avut și zece țoli în lățime. Mi-ar place să faci la fel și cu livada, să crească și merele așa.

— Ea își mișcă ochii. „Poate-aș izbuti și cu merele. Știu că mă pricep la lucruri din astea, ca mama. Ea orice arunca-n pămînt creștea. Zicea că trebuie să ai mîini de cultivator ca să jasă treaba”.

— Fără-ndoială, mai ales la flori, spuse el. — Henry cine erau oamenii cu care vorbeai?

— Păi asta și venisem să-ți spun. Erău de la Compania de Vest a Cărnii. Le-am vîndut alea treizeci de capete de viței de trei ani. Și mi-au dat aproape cît vroiam eu.

— Bine, zise ea. Bine-ai făcut. — Și m-am gîndit, continuă el, m-am gîndit că tot e simțată la priză și că am putea merge diseară la Salinas să mîncăm la restaurant și pe urmă să mergem la vreun film — să aniversăm, nu-i așa?

— Bine, repetă ea. Da sigur. E bine așa. — El reluă pe un ton glumeț: „Diseară-s lupte. Ce-ai zice să mergem și noi?”

— Nu, nu, răspunde ea repede. Nu, n-aș vrea la lupte. — Am glumit, Elise. Mergem la cinema. S'tai să vedem. Acu e două. Îi iau pe Scotty și mergem să aducem viței de pe deal. În vreo două ceasuri sintem gata. Nu ducem în oraș pe la cîinci și mîncăm la hotelul Cominos, Așa-i bine?

— S'jur că-i bine. E plăcut să mîncîm altundeva decît acasă. — Atunci e-n regulă. Mă duc să scot caii. — Iar eu cred că o să am destul timp să pun răsădurile astea — zise ea.

— El auzi pe bărbatul ei strîgîndu-l pe Scotty din hambar. Și cîteva clipe mai tîrziu îi văzu

pe amîndoi călări urcînd dealul ușor îngăbenit să adune viței.

Mai rămăsese doar un strat de nisip mic și pătrat pentru săditul crizantemelor. Afînă îndelung pămîntul cu lopățica, îl fărîmiță și-l bătaiori bine. Apoi săpă zece șanțulețe paralele pentru răsaduri. Se întoarse la stratul de crizanteme, smulse mlădițele, le tăie la toate frunzele cu foarfece și le strînse într-o grămăjoară ordonată.

De pe drum se auzi scîrțit de roți și tropot de copite. Elisa își ridică ochii. Șoseaua comunală trecea de-a lungul șirului de sălci și a cîmpurilor de bumbac de pe malul riului și pe această șosea venea un vehicul foarte curios, cu un atelaj nemaîntîlnit. Era o căruță pe arcuri, drept acoperămint cu o prelată rotundă cum aveau primii coloni. O trăgeau un cal bătrîn roș și un catr mic sur. Un om mare, cu o barbă tunsă ca o miriștea stătea în bălta capetelor libere ale prelatei și mîna echipajului care abia se țira. Sub căruță, înecate roșii din spate, mergea alene o corcitură de cîine slabănog. Pe prelată se vedeau niște cuvinte scrise cu litere stăgane, chinuite. „Oale, crăuți, cupite, foarfece. Reparații”. Două rănduri de artoace și, în sfîrșit, „Reparații” triumfător dedesubt. Vopseaua neagră sîrise făcîndu-se mică în jurul fiecărei litere.

Cum stătea ghemuită jos, Elisa se uită să vadă tîrînd căruța aceea ciudată și dezmembrată din încheieturi. Dar aceasta nu trecu mai departe. Intră în curtea din fața casei, trosnind și scîrțind din roțile încheieturii. Cîinele țigîni dintre roți și fugi înăuntru. Pe loc cei doi cîini coborîseră de la fermă și năpustiră la el. Apoi se opriră toți trei și, cu cozile drepte, tremurîndu-le, cu picioarele puternice încordate, cu o demnitate diplomatică, își dădură ocol încet, adîncindu-se cu interes. Caravana trase pînă la gardul de sîrmă al Elisei și se oprî. Cîinele nou venit scîrțîndu-se acum în inferioritate, își lăsă coada-n jos și se retrase dedesubtul căruții, gata de salt și arătîndu-și coștii.

Omul de pe capră spuse: „Așa-i un cîine rău de tot la bătaie cînd se pornește”. Elisa rise. „Văd că e. Da' ci: de repede se pornește de obicei?”

„Omul îi răspunde din toată inima la sf. Sîri țepan peste roți. Calul și măgarul își lăsară capetele-n jos ca niște flori nesvîrșite.”

Elisa văzu că era un om voinic. Deși părul și barba începuseră să-l încărunească, nu a răta bătrîn. Costumul lui uzat negru era încrețit pe la încheieturi și pîta: de grăsime. Risul îi dispăruse de pe față și din ochi; în clipa cînd i se stîmbe și din voce. Avea ochi mari și în ei se statornicise o încredințare cum numai în ochii celor ce mîna cîrele și ai celor ce cutreieră mările se poate vedea. Mîinile bătaioase rezemate pe gardul de sîrmă li erau crăpate și în fiecare crăpătură era cîte o diră neagră. Își scoase pălăria veche.

— M-am rătăcit, domniță, zise. Drumul ăsta nenorocit o ia peste riul și duce-n șoseaua mare dinspre Los Angeles, nu-i așa?

— Te pricepi la lucruri de astea — remarcă Henry. Unele din crizantemele alea galbene de anul ăsta au avut și zece țoli în lățime. Mi-ar place să faci la fel și cu livada, să crească și merele așa.

— Ea își mișcă ochii. „Poate-aș izbuti și cu merele. Știu că mă pricep la lucruri din astea, ca mama. Ea orice arunca-n pămînt creștea. Zicea că trebuie să ai mîini de cultivator ca să jasă treaba”.

— Fără-ndoială, mai ales la flori, spuse el. — Henry cine erau oamenii cu care vorbeai?

— Păi asta și venisem să-ți spun. Erău de la Compania de Vest a Cărnii. Le-am vîndut alea treizeci de capete de viței de trei ani. Și mi-au dat aproape cît vroiam eu.

— Bine, zise ea. Bine-ai făcut. — Și m-am gîndit, continuă el, m-am gîndit că tot e simțată la priză și că am putea merge diseară la Salinas să mîncăm la restaurant și pe urmă să mergem la vreun film — să aniversăm, nu-i așa?

— Bine, repetă ea. Da sigur. E bine așa. — El reluă pe un ton glumeț: „Diseară-s lupte. Ce-ai zice să mergem și noi?”

— Nu, nu, răspunde ea repede. Nu, n-aș vrea la lupte. — Am glumit, Elise. Mergem la cinema. S'tai să vedem. Acu e două. Îi iau pe Scotty și mergem să aducem viței de pe deal. În vreo două ceasuri sintem gata. Nu ducem în oraș pe la cîinci și mîncăm la hotelul Cominos, Așa-i bine?

— S'jur că-i bine. E plăcut să mîncîm altundeva decît acasă. — Atunci e-n regulă. Mă duc să scot caii. — Iar eu cred că o să am destul timp să pun răsădurile astea — zise ea.

— El auzi pe bărbatul ei strîgîndu-l pe Scotty din hambar. Și cîteva clipe mai tîrziu îi văzu

pe amîndoi călări urcînd dealul ușor îngăbenit să adune viței.

Mai rămăsese doar un strat de nisip mic și pătrat pentru săditul crizantemelor. Afînă îndelung pămîntul cu lopățica, îl fărîmiță și-l bătaiori bine. Apoi săpă zece șanțulețe paralele pentru răsaduri. Se întoarse la stratul de crizanteme, smulse mlădițele, le tăie la toate frunzele cu foarfece și le strînse într-o grămăjoară ordonată.

De pe drum se auzi scîrțit de roți și tropot de copite. Elisa își ridică ochii. Șoseaua comunală trecea de-a lungul șirului de sălci și a cîmpurilor de bumbac de pe malul riului și pe această șosea venea un vehicul foarte curios, cu un atelaj nemaîntîlnit. Era o căruță pe arcuri, drept acoperămint cu o prelată rotundă cum aveau primii coloni. O trăgeau un cal bătrîn roș și un catr mic sur. Un om mare, cu o barbă tunsă ca o miriștea stătea în bălta capetelor libere ale prelatei și mîna echipajului care abia se țira. Sub căruță, înecate roșii din spate, mergea alene o corcitură de cîine slabănog. Pe prelată se vedeau niște cuvinte scrise cu litere stăgane, chinuite. „Oale, crăuți, cupite, foarfece. Reparații”. Două rănduri de artoace și, în sfîrșit, „Reparații” triumfător dedesubt. Vopseaua neagră sîrise făcîndu-se mică în jurul fiecărei litere.

Cum stătea ghemuită jos, Elisa se uită să vadă tîrînd căruța aceea ciudată și dezmembrată din încheieturi. Dar aceasta nu trecu mai departe. Intră în curtea din fața casei, trosnind și scîrțind din roțile încheieturii. Cîinele țigîni dintre roți și fugi înăuntru. Pe loc cei doi cîini coborîseră de la fermă și năpustiră la el. Apoi se opriră toți trei și, cu cozile drepte, tremurîndu-le, cu picioarele puternice încordate, cu o demnitate diplomatică, își dădură ocol încet, adîncindu-se cu interes. Caravana trase pînă la gardul de sîrmă al Elisei și se oprî. Cîinele nou venit scîrțîndu-se acum în inferioritate, își lăsă coada-n jos și se retrase dedesubtul căruții, gata de salt și arătîndu-și coștii.

Omul de pe capră spuse: „Așa-i un cîine rău de tot la bătaie cînd se pornește”. Elisa rise. „Văd că e. Da' ci: de repede se pornește de obicei?”

„Omul îi răspunde din toată inima la sf. Sîri țepan peste roți. Calul și măgarul își lăsară capetele-n jos ca niște flori nesvîrșite.”

Elisa văzu că era un om voinic. Deși părul și barba începuseră să-l încărunească, nu a răta bătrîn. Costumul lui uzat negru era încrețit pe la încheieturi și pîta: de grăsime. Risul îi dispăruse de pe față și din ochi; în clipa cînd i se stîmbe și din voce. Avea ochi mari și în ei se statornicise o încredințare cum numai în ochii celor ce mîna cîrele și ai celor ce cutreieră mările se poate vedea. Mîinile bătaioase rezemate pe gardul de sîrmă li erau crăpate și în fiecare crăpătură era cîte o diră neagră. Își scoase pălăria veche.

— M-am rătăcit, domniță, zise. Drumul ăsta nenorocit o ia peste riul și duce-n șoseaua mare dinspre Los Angeles, nu-i așa?

— Te pricepi la lucruri de astea — remarcă Henry. Unele din crizantemele alea galbene de anul ăsta au avut și zece țoli în lățime. Mi-ar place să faci la fel și cu livada, să crească și merele așa.

— Ea își mișcă ochii. „Poate-aș izbuti și cu merele. Știu că mă pricep la lucruri din astea, ca mama. Ea orice arunca-n pămînt creștea. Zicea că trebuie să ai mîini de cultivator ca să jasă treaba”.

— Fără-ndoială, mai ales la flori, spuse el. — Henry cine erau oamenii cu care vorbeai?

— Păi asta și venisem să-ți spun. Erău de la Compania de Vest a Cărnii. Le-am vîndut alea treizeci de capete de viței de trei ani. Și mi-au dat aproape cît vroiam eu.

— Bine, zise ea. Bine-ai făcut. — Și m-am gîndit, continuă el, m-am gîndit că tot e simțată la priză și că am putea merge diseară la Salinas să mîncăm la restaurant și pe urmă să mergem la vreun film — să aniversăm, nu-i așa?

— Bine, repetă ea. Da sigur. E bine așa. — El reluă pe un ton glumeț: „Diseară-s lupte. Ce-ai zice să mergem și noi?”

— Nu, nu, răspunde ea repede. Nu, n-aș vrea la lupte. — Am glumit, Elise. Mergem la cinema. S'tai să vedem. Acu e două. Îi iau pe Scotty și mergem să aducem viței de pe deal. În vreo două ceasuri sintem gata. Nu ducem în oraș pe la cîinci și mîncăm la hotelul Cominos, Așa-i bine?

— S'jur că-i bine. E plăcut să mîncîm altundeva decît acasă. — Atunci e-n regulă. Mă duc să scot caii. — Iar eu cred că o să am destul timp să pun răsădurile astea — zise ea.

— El auzi pe bărbatul ei strîgîndu-l pe Scotty din hambar. Și cîteva clipe mai tîrziu îi văzu

pe amîndoi călări urcînd dealul ușor îngăbenit să adune viței.

Mai rămăsese doar un strat de nisip mic și pătrat pentru săditul crizantemelor. Afînă îndelung pămîntul cu lopățica, îl fărîmiță și-l bătaiori bine. Apoi săpă zece șanțulețe paralele pentru răsaduri. Se întoarse la stratul de crizanteme, smulse mlădițele, le tăie la toate frunzele cu foarfece și le strînse într-o grămăjoară ordonată.

De pe drum se auzi scîrțit de roți și tropot de copite. Elisa își ridică ochii. Șoseaua comunală trecea de-a lungul șirului de sălci și a cîmpurilor de bumbac de pe malul riului și pe această șosea venea un vehicul foarte curios, cu un atelaj nemaîntîlnit. Era o căruță pe arcuri, drept acoperămint cu o prelată rotundă cum aveau primii coloni. O trăgeau un cal bătrîn roș și un catr mic sur. Un om mare, cu o barbă tunsă ca o miriștea stătea în bălta capetelor libere ale prelatei și mîna echipajului care abia se țira. Sub căruță, înecate roșii din spate, mergea alene o corcitură de cîine slabănog. Pe prelată se vedeau niște cuvinte scrise cu litere stăgane, chinuite. „Oale, crăuți, cupite, foarfece. Reparații”. Două rănduri de artoace și, în sfîrșit, „Reparații” triumfător dedesubt. Vopseaua neagră sîrise făcîndu-se mică în jurul fiecărei litere.

Cum stătea ghemuită jos, Elisa se uită să vadă tîrînd căruța aceea ciudată și dezmembrată din încheieturi. Dar aceasta nu trecu mai departe. Intră în curtea din fața casei, trosnind și scîrțind din roțile încheieturii. Cîinele țigîni dintre roți și fugi înăuntru. Pe loc cei doi cîini coborîseră de la fermă și năpustiră la el. Apoi se opriră toți trei și, cu cozile drepte, tremurîndu-le, cu picioarele puternice încordate, cu o demnitate diplomatică, își dădură ocol încet, adîncindu-se cu interes. Caravana trase pînă la gardul de sîrmă al Elisei și se oprî. Cîinele nou venit scîrțîndu-se acum în inferioritate, își lăsă coada-n jos și se retrase dedesubtul căruții, gata de salt și arătîndu-și coștii.

Omul de pe capră spuse: „Așa-i un cîine rău de tot la bătaie cînd se pornește”. Elisa rise. „Văd că e. Da' ci: de repede se pornește de obicei?”

„Omul îi răspunde din toată inima la sf. Sîri țepan peste roți. Calul și măgarul își lăsară capetele-n jos ca niște flori nesvîrșite.”

Elisa văzu că era un om voinic. Deși părul și barba începuseră să-l încărunească, nu a răta bătrîn. Costumul lui uzat negru era încrețit pe la încheieturi și pîta: de grăsime. Risul îi dispăruse de pe față și din ochi; în clipa cînd i se stîmbe și din voce. Avea ochi mari și în ei se statornicise o încredințare cum numai în ochii celor ce mîna cîrele și ai celor ce cutreieră mările se poate vedea. Mîinile bătaioase rezemate pe gardul de sîrmă li erau crăpate și în fiecare crăpătură era cîte o diră neagră. Își scoase pălăria veche.

— M-am rătăcit, domniță, zise. Drumul ăsta nenorocit o ia peste riul și duce-n șoseaua mare dinspre Los Angeles, nu-i așa?

— Te pricepi la lucruri de astea — remarcă Henry. Unele din crizantemele alea galbene de anul ăsta au avut și zece țoli în lățime. Mi-ar place să faci la fel și cu livada, să crească și merele așa.

— Ea își mișcă ochii. „Poate-aș izbuti și cu merele. Știu că mă pricep la lucruri din astea, ca mama. Ea orice arunca-n pămînt creștea. Zicea că trebuie să ai mîini de cultivator ca să jasă treaba”.

— Fără-ndoială, mai ales la flori, spuse el. — Henry cine erau oamenii cu care vorbeai?

— Păi asta și venisem să-ți spun. Erău de la Compania de Vest a Cărnii. Le-am vîndut alea treizeci de capete de viței de trei ani. Și mi-au dat aproape cît vroiam eu.

— Bine, zise ea. Bine-ai făcut. — Și m-am gîndit, continuă el, m-am gîndit că tot e simțată la priză și că am putea merge diseară la Salinas să mîncăm la restaurant și pe urmă să mergem la vreun film — să aniversăm, nu-i așa?

— Bine, repetă ea. Da sigur. E bine așa. — El reluă pe un ton glumeț: „Diseară-s lupte. Ce-ai zice să mergem și noi?”

— Nu, nu, răspunde ea repede. Nu, n-aș vrea la lupte. — Am glumit, Elise. Mergem la cinema. S'tai să vedem. Acu e două. Îi iau pe Scotty și mergem să aducem viței de pe deal. În vreo două ceasuri sintem gata. Nu ducem în oraș pe la cîinci și mîncăm la hotelul Cominos, Așa-i bine?

— S'jur că-i bine. E plăcut să mîncîm altundeva decît acasă. — Atunci e-n regulă. Mă duc să scot caii. — Iar eu cred că o să am destul timp să pun răsădurile astea — zise ea.

— El auzi pe bărbatul ei strîgîndu-l pe Scotty din hambar. Și cîteva clipe mai tîrziu îi văzu

În românește de GABRIEL GAFFA

tură de cîine slabănog. Pe prelată se vedeau niște cuvinte scrise cu litere stăgane, chinuite. „Oale, crăuți, cupite, foarfece. Reparații”. Două rănduri de artoace și, în sfîrșit, „Reparații” triumfător dedesubt. Vopseaua neagră sîrise făcîndu-se mică în jurul fiecărei litere.

Cum stătea ghemuită jos, Elisa se uită să vadă tîrînd căruța aceea ciudată și dezmembrată din încheieturi. Dar aceasta nu trecu mai departe. Intră în curtea din fața casei, trosnind și scîrțind din roțile încheieturii. Cîinele țigîni dintre roți și fugi înăuntru. Pe loc cei doi cîini coborîseră de la fermă și năpustiră la el. Apoi se opriră toți trei și, cu cozile drepte, tremurîndu-le, cu picioarele puternice încordate, cu o demnitate diplomatică, își dădură ocol încet, adîncindu-se cu interes. Caravana trase pînă la gardul de sîrmă al Elisei și se oprî. Cîinele nou venit scîrțîndu-se acum în inferioritate, își lăsă coada-n jos și se retrase dedesubtul căruții, gata de salt și arătîndu-și coștii.

Omul de pe capră spuse: „Așa-i un cîine rău de tot la bătaie cînd se pornește”. Elisa rise. „Văd că e. Da' ci: de repede se pornește de obicei?”

„Omul îi răspunde din toată inima la sf. Sîri țepan peste roți. Calul și măgarul își lăsară capetele-n jos ca niște flori nesvîrșite.”

Elisa văzu că era un om voinic. Deși părul și barba începuseră să-l încărunească, nu a răta bătrîn. Costumul lui uzat negru era încrețit pe la încheieturi și pîta: de grăsime. Risul îi dispăruse de pe față și din ochi; în clipa cînd i se stîmbe și din voce. Avea ochi mari și în ei se statornicise o încredințare cum numai în ochii celor ce mîna cîrele și ai celor ce cutreieră mările se poate vedea. Mîinile bătaioase rezemate pe gardul de sîrmă li erau crăpate și în fiecare crăpătură era cîte o diră neagră. Își scoase pălăria veche.

— M-am rătăcit, domniță, zise. Drumul ăsta nenorocit o ia peste riul și duce-n șoseaua mare dinspre Los Angeles, nu-i așa?

— Te pricepi la lucruri de astea — remarcă Henry. Unele din crizantemele alea galbene de anul ăsta au avut și zece țoli în lățime. Mi-ar place să faci la fel și cu livada, să crească și merele așa.

— Ea își mișcă ochii. „Poate-aș izbuti și cu merele. Știu că mă pricep la lucruri din astea, ca mama. Ea orice arunca-n pămînt creștea. Zicea că trebuie să ai mîini de cultivator ca să jasă treaba”.

— Fără-ndoială, mai ales la flori, spuse el. — Henry cine erau oamenii cu care vorbeai?

— Păi asta și venisem să-ți spun. Erău de la Compania de Vest a Cărnii. Le-am vîndut alea treizeci de capete de viței de trei ani. Și mi-au dat aproape cît vroiam eu.

— Bine, zise ea. Bine-ai făcut. — Și m-am gîndit, continuă el, m-am gîndit că tot e simțată la priză și că am putea merge diseară la Salinas să mîncăm la restaurant și pe urmă să mergem la vreun film — să aniversăm, nu-i așa?

— Bine, repetă ea. Da sigur. E bine așa. — El reluă pe un ton glumeț: „Diseară-s lupte. Ce-ai zice să mergem și noi?”

— Nu, nu, răspunde ea repede. Nu, n-aș vrea la lupte. — Am glumit, Elise. Mergem la cinema. S'tai să vedem. Acu e două. Îi iau pe Scotty și mergem să aducem viței de pe deal. În vreo două ceasuri sintem gata. Nu ducem în oraș pe la cîinci și mîncăm la hotelul Cominos, Așa-i bine?

— S'jur că-i bine. E plăcut să mîncîm altundeva decît acasă. — Atunci e-n regulă. Mă duc să scot caii. — Iar eu cred că o să am destul timp să pun răsădurile astea — zise ea.

— El auzi pe bărbatul ei strîgîndu-l pe Scotty din hambar. Și cîteva clipe mai tîrziu îi văzu

pe amîndoi călări urcînd dealul ușor îngăbenit să adune viței.

Mai rămăsese doar un strat de nisip mic și pătrat pentru săditul crizantemelor. Afînă îndelung pămîntul cu lopățica, îl fărîmiță și-l bătaiori bine. Apoi săpă zece șanțulețe paralele pentru răsaduri. Se întoarse la stratul de crizanteme, smulse mlădițele, le tăie la toate frunzele cu foarfece și le strînse într-o grămăjoară ordonată.

De pe drum se auzi scîrțit de roți și tropot de copite. Elisa își ridică ochii. Șoseaua comunală trecea de-a lungul șirului de sălci și a cîmpurilor de bumbac de pe malul riului și pe această șosea venea un vehicul foarte curios, cu un atelaj nemaîntîlnit. Era o căruță pe arcuri, drept acoperămint cu o prelată rotundă cum aveau primii coloni. O trăgeau un cal bătrîn roș și un catr mic sur. Un om mare, cu o barbă tunsă ca o miriștea stătea în bălta capetelor libere ale prelatei și mîna echipajului care abia se țira. Sub căruță, înecate roșii din spate, mergea alene o corcitură de cîine slabănog. Pe prelată se vedeau niște cuvinte scrise cu litere stăgane, chinuite. „Oale, crăuți, cupite, foarfece. Reparații”. Două rănduri de artoace și, în sfîrșit, „Reparații” triumfător dedesubt. Vopseaua neagră sîrise făcîndu-se mică în jurul fiecărei litere.

Cum stătea ghemuită jos, Elisa se uită să vadă tîrînd căruța aceea ciudată și dezmembrată din încheieturi. Dar aceasta nu trecu mai departe. Intră în curtea din fața casei, trosnind și scîrțind din roțile încheieturii. Cîinele țigîni dintre roți și fugi înăuntru. Pe loc cei doi cîini coborîseră de la fermă și năpustiră la el. Apoi se opriră toți trei și, cu cozile drepte, tremurîndu-le, cu picioarele puternice încordate, cu o demnitate diplomatică, își dădură ocol încet, adîncindu-se cu interes. Caravana trase pînă la gardul de sîrmă al Elisei și se oprî. Cîinele nou venit scîrțîndu-se acum în inferioritate, își lăsă coada-n jos și se retrase dedesubtul căruții, gata de salt și arătîndu-și coștii.

Omul de pe capră spuse: „Așa-i un cîine rău de tot la bătaie cînd se pornește”. Elisa rise. „Văd că e. Da' ci: de repede se pornește de obicei?”

„Omul îi răspunde din toată inima la sf. Sîri țepan peste roți. Calul și măgarul își lăsară capetele-n jos ca niște flori nesvîrșite.”

Elisa văzu că era un om voinic. Deși părul și barba începuseră să-l încărunească, nu a răta bătrîn. Costumul lui uzat negru era încrețit pe la încheieturi și pîta: de grăsime. Risul îi dispăruse de pe față și din ochi; în clipa cînd i se stîmbe și din voce. Avea ochi mari și în ei se statornicise o încredințare cum numai în ochii celor ce mîna cîrele și ai celor ce cutreieră mările se poate vedea. Mîinile bătaioase rezemate pe gardul de sîrmă li erau crăpate și în fiecare crăpătură era cîte o diră neagră. Își scoase pălăria veche.

— M-am rătăcit, domniță, zise. Drumul ăsta nenorocit o ia peste riul și duce-n șoseaua mare dinspre Los Angeles, nu-i așa?

— Te pricepi la lucruri de astea — remarcă Henry. Unele din crizantemele alea galbene de anul ăsta au avut și zece țoli în lățime. Mi-ar place să faci la fel și cu livada, să crească și mere